

1. ALEVİ-BEKTAŞILIGIN TEMEL ÖĞRETİSİ

A. Anadolu Aleviliği ve özü

Aleviliği anlayabilmek için belirli püf noktaların ^{anlaşılması} olması gerekiyordu ki, çoğu zaman Aleviler bile Aleviliği açıklamakta veya yanıt vermekte zorluk çekiyorlardı. Örneğin Aleviler müslüman mıdır yoksa değil midir? Eger müslümanlarsa neden İslam'ın beş şartı olarak algılanan ilkeleri yerine getirmiyorlar ? Neden materyalist-marxistler yani ataistler bile Alevilerle birlikte olabiliyorlar.

Alevi-Bektaşılığı incelediğimizde ilk bakışta göze çarpan bu paradokslar (zıtlıklar) açıklığa kavuşuyor. Şüphesiz Alevilik akımı İslam çatısı altından yola çıkmıştır. Aleviler sûrelerin altında gizli anlamlar olduğunu tesbit ettiklerinden, İslam da Ehlibeyt-in ve 12-İmam'ların çizdiği yolu izleyerek ve özellikle Ali sevgisine dayanarak, akıl ve batinî yorumlamışlardır. Böylece İslam mistiğine, tasavvufa ve sezgiselliğine dayanarak, kendine özgün bir akım geliştirmiştir. Bâtınî ve tasavvufa dayanması ile İslam'ın beş şartı diye algılanan, insanı dar bir kılıf içinde kontrol altında tutan, zâhri ilkelerden arınmış, bu zincirleri kırmıştır.

Anadolu Aleviliği (Alevilik-Bektaşılık-Kızılbaşlık) islâmiyetin Anadolu yorumudur. Hz. Ali'den ismini alan Alevilik, Anadolu Alevi'liği ile (Balkan ülkeleri dahil) daha çok Anadolu insanlarına özgü, onların kültürlerine, inanç ve yaşam felsefelerine dayanan bir islâm anlayışıdır. Sosyal ve toplumsal yanı ağır basan Anadolu Aleviliği, aynı zamanda eski Asya ve Anadolu uygarlıklarının da izlerini taşıyan bir kültürel mozaiktir. (Ali D. Gülççek ; Alevilerin Sesi Sayı 8 S.28)

Allah, Muhammed, Ali kutsallığını kalbinde taşıyan, Hz. Ali'nin adaletinden ayrılmayan, temelinde insan sevgisi, hoşgörü, humanist) her dine, her mezhebe, her inanca saygı duyan, dil, din, ırk, renk farkı gözetmeyen, eline, diline, beline sahip olma ilkelerini şart koşan, gelmek isteyen inançlı insanları yaşadıkları topluluk içerisinde kendi istekleriyle, kendi kendilerini yargılamalarını sağlayan, laik, demokrat, eşitlikçi, katılımcı, paylaşımcı, düşünceyi savunan, şeriatın bağınaz kurallarına bağlı olmayan ve onu reddeden, İslam dinini kendine göre ve sünni inancının dışında yorumlayan; aslı doğruluk, kemalî dostluk, cevheri merhamet, görüşü eşitlik, hazinesi bilgi, mevzâsı sevgi hamuru ile yoğrulmuş, İnsan-ı Kamil (Hakkikat'a ulaşmış olgun insan) ve erdem insan yaratmayı ön gören, korkuyu aşip sevgi ile tanrıya yönelen, Enelhak ile insanın özünde tanrıyı gören, yaratan ile yaratılan ikiliğinden Vahdet-i Vucut'a varan (varlıklar birliğine), edep ve ahlaklılığı yaşamının temelini oturturan, insanı yücelten, hamurunda hem ilahiliğin (Tanrı'ya özgü, tanrısallık) hem de irfaniliğin (Bilme, anlama, kültür ve gerçeğe ulaştırıcı güçlü sezgi ve varışlık) mayası bulunan, kişinin ahlaklı ve karakterli yaşam ilkelerini belirleyen, dünyevî hareketlere yön ve düzen veren, Hz. Muhammed ve Hz. Ali'den gelen neslin imametini teberrâ (Ehlibeyt'e düşmanlık gösterenleri sevmeme, yüz çevirme) ve tevella (Ehlibeyt soyundan gelenleri sevmek) ilkesi ile sahiplenilen, dini biçim ve şekil olarak değil, özünü hiçbir değişikliğe uğratmadan gerçek anlamıyla algılayan, dini bağımsız bir irade gücü ve batinî özelliği ile evrimleştiren, akıl ve iman bütünlüğünde birleştiren, tüm bunları kırklar cemi ile yürüten bir inanç sistemi ve yaşam tarzıdır.

(AABF "Alevi öğretisinin ve ibadetinin temel ilkeleri" S.39)

Alevi-Bektaşılık, Hak'kı kendi özünde, kendi özünü Hak'ta arayan; Hak-Muhammed-Ali ve Ehlibeyt sevgi ve saygısına dayanan bir inanç sistemi; insanlık sevgisi ve hoşgörüsüne dayanan evrensel bir kültür, bir yaşam biçimi; dil, din, ırk, renk ve cinsiyet ayrımı gözetmeden, herkese eşit gözle bakan hümanist bir felsefedir.